

POMAHAJ BOH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOV

1. číslo

Budyšin, januar 1956

Lětnik 6

... ale na tebi schadža krasnosť Knjeza! Jez. 60, 1-6

Tohodla: Stawaj! Rozswětluj so!

To wšak nam swět husto porokuje, zo tak nazdala stejimy. A běda nam, jelizo je naša wutroba přelěnja. My křescijenjo nimamy dosć dowěry do přichoda, tak nas swarja: Haj, tež naš Knjez swari koždeho, kiž znamjenja časa nje-rozumi. Tajki stajnje dwělowacy, morkotacy, čmowje hladacy čłowjek je wšak tež přez měru wostudly. Ja jeho wustać njemóžu. To wučinja čłowjeka, zo so hiba, zo kroči dopředka, zo z jasnymaj woćomaj sebi wobhladuje swět a sebi to, štož je sej nahladał, tež ze wšej strozbnosću ale tež sprawnosću a wěrnosću přemysluje. Stajnje spominajo na „rjanu zasłosć“, pumpotać na přitomosć, to njeje hódne wašnje praweho wučobnika Chrystusa.

Nětk pak wjele na tym zaleži, z kajkimi myslimi do swěta hladaš. Štož jedni ze zahoritósću chwala, to samsne snano druhich rudži a je jim wěsty puć do zahuby. Što ma prawo? Hdže je wěrnosć? Komu směš wěrić a so dowěrić? Njerěč hlupje: Nikomu! Wšitcy Ihaju!

Wěrnosć reči Bože swjate slowo!

A wono nam praji: Čěrnosć přikrywa zemju a mrokota ludži!

Ale ty, morkotačo, njewyskaj: No haj, wšako widžiš, to sym tola přeco hižo prajił. Ty nimaš žaneho prawa, swět z horodosću jako skaženy, zelharny, njekničomny zatamać. Čłowjekow wina, jich słabosć, jich hrěch je korjeń wšeho złeho. To je drje tola dziwna wěc, hdyž mazuch mazucha jeho mazanosće dla swari. Ale wěrnosć je, zo mamy womazane swědomnje, zo čěrnosć zemju přikrywa a mrokota ludži.

Chcemy sej to na přikładže izraelskeho luda rozpominać.

Profeta Jezajas bě tuto slowo w Božim mjenje ludej připowě-

dał, hdyž bě so wulki džěl skóněnje zaso z horkeho babylonskeho zajeca wroćil. Kak husto bě tam při babylonskich rěkach pod wjerbami ze styskanjom spominał na svojich wótcow domiznu. Hdy ju zaso wohladaju? Potom pak budže wšo horjo nimo! Potom započnje so cyle nowy, zbožny čas. Nětko bě tak daloko. Ale čas njebě tak zbožowny, kaž běchu sej jón w svojich sonach w Babylonje wumolowali. Z izraelskimi džěćimi bě so wroćil tež jich hrěch. Čitaj pola Nehemiasa, kak hrěch radosć nawrota a znowanatwarjenja ludej stuži. Někotři so wšak z pobožnosću a pilnosću do džěla podachu, druzy pak hačachu ze stajnym dwělowanjom, morkotanjom a lěnosću wutwarjenje měščanskeje murje.

To běše čěrnosć nad znowadobytej domiznu!

A podobne horke poznaće čakaše na židowski lud, jako so po tutej poslednej wojnje ze wšeho swěta z nowa do svojich wótcow domizny hromadžeše z tym dziwnje dopjelnejo Bože slubjenje: „Twoji synojo přińdu z daloka.“ Kajke běchu to krasne wuhlady, po hrozbných přesěhanjach nětk skóněnje zaso měć swoju domiznu, hdžež su sami z knjezom a nic dale cuzbnicy bjez prawa. Ale tež tutón ze wšej zahoritósću přijaty plan, kotryž tak wjele rjanych sonow wo zbožnym pokoju a drohej swobodže wubudži, njeje

so prawje poradžil. Wšako w nowinach čitamy wo stajnych nje-měrach na mjezach izraelskeho stata. Z rozprawow zhonichmy, kak bě mjez nawrótnikami strašna sebićnosć a nahrabnosć. Za wšitke rjane nadžije njesmilne wostrozbnjenje: Čěrnosć přikrywa zemju a mrokota ludži!

Husto su čłowjekojo měnili, zo steja na proze noweho, rjeńšeho časa, ale stajnje džěše z nimi hrěch. Nowy čas je tam, hdžež je so čłowjek z Boha znowa narodził. „Je-li što w Chrystusu, tón je nowe stworjenje. Stare je so minyło, hlej, wšitko je so nowe sćiniło.“

Čěrnosć přikrywa zemju a mrokota ludži, ale na tebi schadža Knjez, a jeho krasnosť da so widjeć na tebi! Z Božeho wumoženeho luda schadža nowy přichod, nowa doba. Tuž stawajmy, rozswětlujmy so. Čas je, zo wopokazamy so jako swětlo swěta, zo dobry duch Chrystusowy nas pohonja do dobrych skutkow. Boža móc je w słabych móčna, tuž so njeboj wulkich nadawkow. Ko- hož Syn Boži wuswobodži, tón je prawje swobodny. Kak móžeš potom stonać, kaž by był wuspina- ny? Hdyž je Bóh za nas, što chcył přećiwu nam być?

Takle móžemy jenož my křesci- jenjo rećec, kotriž wěrimy do Boha a jeničkeho narodženeho Syna, kotrychž rozswětluje Duch Boži.

Běda tohodla nam, jeli zo hna- dny čas skomdžimy. W.

Hrono na měsac januar 1956:

Tak wěsće kaž sym žiwy, budže wšitka zemja z krasnosť knjeza napjeljena.

4. Mójz. 14, 21

Někotre myslički při skónčenju stareho a při započatku noweho lěta

Daniel měješe na swojej łubi wotewrjene wokna k Jeruzalemej a so wšědnje tři kroć poklaknywši na swojimaj kolenomaj modleše. chwaleše a džakowaše so swojemu Bohu, kaž běše prjedy činil. Dan. 6. 10.

Kaž wšelacy su ludžo, tak wšelakorje tež su žiwi jedyn dzeń kaž druhi: Stawaja, jědza, pija, džělaja, wotpočuja, su wjeseli, hdyž so hodži, pjenjez wšak maja. Woni su druhdy tež spodziwnje žiwi, samo tórnje, haj džiwje. A posledni dzeń lěta so to wosebje pokazuje. A my? My tutón posledni dzeń lěta? Tež někak tak, abo trochu lěpje, haj, trochu pobožnišo? Na to sebi myslo, zo čas čeka a my z nim? Horjeka napisane slowo chce so nas woprašć. što my činimy, kak so my mamy.

Z woknom nutř swětlo přichadza, samo wot so, njetrjebamy so wo to starać. Tak milosćiwy je naš Boh. My njetrjebamy ani wokna za to woćinić, jenož wokency, abo přetolste zawěški wróćsćahnyć. Sto měło so k tomu duchownje přispomnić? Dobrota Boža so nam z kóždym dnjom jewi, ale my smy husto dosć žiwi kaž za zamknjenymi woknami. Z woknom nutř chce tež čerstwy powětr k nam přichnyć, a za to wězo trjebamy wotewrjene wokna. W skaženym powětrje so hubjenje dycha. Duchownje by to rěkało: Bjerće tola Božu dobrotu, kotraž so wam poskića!

Daniel trjebaše wotewrjene wokna hišće hinak, kaž so nam praji. Wón běše w cuzbje, lubowaše pak wězo swoju domiznu, žedžeše za njej, běše dušinje z njej zwjazany wodnjo a w nocy. Daniel běše pobožny młodžeńc, zwučeny wot doma na Boži templ a kemsi-chod. A tuž měješe so tak, kaž horjeka steji. Běše to jenož zwučene wašnje, kajkež tam w rańšim kraju mójachu a zdžěla dzensa hišće maja? Možno, ale najskerje bě jemu to, štož činješe, wjele wjace. A my? Tři kroć za dzeń mamy přiležnosće, so po nim měć. Hdy to je, drje prajić njetrjebamy. Tři kroć so Daniel při wotewrjenym woknje na kolonomaj modleše. Modleše, potajkim njehladaše jenož z woknom won, što so tam wonka čini a stawa, hač Bože slónčko rjenje swěći abo

hač je hubjene wjedro. Won so modleše, rěčeše ze swojim Bohom, kaž by doma był pola nana a ma-čerje. Jako so modleše, so njezačuwaše za jateho, wuhnateho, ale za džěco w staršiskim domje. A my?

Daniel chwaleše Boha. Sto to rěka? Měješe so wón kaž my, hdyž mjedla džěco chwalimy, zo je něšto pěknje dokonjało a pilnje? Njebylo nam jenož strowe, bychmy-li so po tym měli, štož dobrotu nastupa? Bjez njeje džě njejsmy a njemóžemy być. Ale Boha chwalić, njebudže to jednorje rěkać, jemu česć dawać, a to kóždy čas, tež hubjeny, čezki, kaž my čłowjekoj to tak rěkamy? Daniel běše zdžělany młodžeńc, měješe jasnej woći, wědžeše, što žiwjenje je abo tež njeje, won móžeše čas posudžować, što so stawa a tež njestawa, dawa a tež zapowědza, a to wot Boha sameho. A tola chwaleše won jeho, připoznawaše jeho činjenje, česćeše jeho majestosć. Za to běchu wokna w jeho domje wotewrjene. A naše? Husto dosć to njejsu ani za Bože dobroty, mjenje hišće za to, zo bychmy jeho česćili, a kak mało za to, hdyž so nam to a tamne zawopědza? Njejsu pola mnohich wokna cyle začinjene: Wšako žadyn Boh njeje! Njeprašachmy so my sami tež w začínjenym lěće:

Je to hišće Bože hnadne wodzenje? Ow, zo njebychmy tak bórze wokna začinili!

A Daniel so Bohu džakowaše. To sluješe za njeho do jeho wšědnje Božeje služby. Jemu bě kaž temu, kiž nam spěwa: Chcyt-li ty so Bohu za wšo džakować, njeby scyla chwile měj, na ból skorzić. Lochke za njeho žiwjenje njebě, runjež bě sebi ze swojim sprawnym, pobožnym činjenjom w cuzbje wjele nahladnosće dobyl. A hdyž tež najčeše za njeho hišće přindže, to jeho tak jara njemyleše, wón wědžeše, zo je Bóh z nim, a za to so wšědnje džakowaše. To drje je najwjětša wěc, na kotruž móže so čłowjek wustejć. A tola je čezka dosć. Za to so džakować, štož bě, je mnohemu čezko, kak hakle za to, štož budže a přindže! Začínjene lěto njebě lochke, za někotrych mjez nami samo čezke, mnohich wuznaće bě a je: Smy cylički dzeń a cylički noc džělali a ničo njenalajili! Spominamy wosebje na nich. Ale što nas hač dotal zdžerža? Džakowni za to pak nětko rychle do noweho lěta stupamy. Ale njezabudźmy wotewrjene wokno! Wězo nas Boh tež za začínjenym woknom namaka, won je mócný dosć, jo wotewrić. Ale lěpje za nas budže, činimy-li to tež sami wot so!

M-a.

Wosadne žiwjenje w Klukšu w lěće 1955

Narodžilo je so 54 džěci, z tutech běchu 27 hólcow a 27 hólcow, 3 so hišće njejsu wukřičile.

Konfirměrowanych bu 36 džěci, a z tutech běchu 13 hólcow a 23 hólcow. Wěrowanych bu tute lěto jenož 14 porow.

32 stawow našeje wosady zemrě, z tutech běchu 17 muskeho a 15 žonskeho rodu.

Spowědných mējachmy 896, 111 mjenje hač w lěće 1954. Z tutech běchu 333 mužow a 563 žonow.

Zběrkow w Božich službach smy nazběrali 3620 hr., 186 hr. wjace dyžli před lětom. Z teho wobchowachmy za našu wosadu 2731 hr., zbytk 889 hr. dósta krajna cyrkej. Na dróhach nazběrachmy 688 hr., z teho dósta krajna cyrkej 638 hr., za wosadu wobchowachmy 50 hr.

Naše nowe zwony přeco hišće

nimamy, hačrunjež pola firmy Schilling a Lattermann hotowe leža. Knjez Schilling nam pisaše, zo firma w Lipsku, kiž ma železny podstawk zwonow twarić žaneho materiala nima. Pola firmy Schilling w Apoldze leža pječa 200 zwonow hotowych, kiž njemóža do wosadow poslać, dokelž pobrachuje materiala za podstawki a armatury. Tuž budźmy dale scérpliwi a dajmy so překwapić.

Tute zrudne wuhlady pak njech nam njehaća našu woporniwość za nowe zwony. Mamy hišće wjele wosadnych, kiž za nje ani krošička woprowali njejsu; wosebje w Nowej Wsy so k tomu nimaju. Tam drje mjenja, zo je tak a tak njeslyša. Ale tuto mjenje njeje prawe. Trjebaju jenož porjadnje ke mši chodźić, potom budžeja nowe zwony kóždu njedzelu a kóž-

dy swjaty dzen slyšeć. Mamy wjeski we wosadze, hdžež so ani najchudši wuzamknył njeje. Nadžijamy so, zo tak někotry hišće přińdže a swój wopor woteda, hdyž tež nic prjedy, dha snadž potom, hdyž ma so jemu zwonić.

Naša chěbětarka knjeni Marja Kasperowa, kiž je z wulkej swěru swoje džěło z lěta 1945 hač dotal w našej cyrkwi zastarała, je 29. 9. 1955 swoje wosomdzesacyńny woswjećila. Wona chceše zastojnstwo staroby dla zložiť. Prošachmy ju wšak, zo by hišće dale tak dołho našu cyrkej zastarała, doniž nowu chěbětarku abo chěbětarka njenamakamy. Staruška do toho

zwoli, za což smy jej wulce džakowni. Bóh Knjez njeh Kasperec wowce spožči Abrahamowu starobu, zo móhla nam hišće dołho služić.

Heinrichec nan z Klukša je zwólniwje přewzał džěła na pohrjebnišću a wokoło Božeho domu. Stara so za porjad a čisći wšitke puće a to tak rjenje, zo mamy nad tym swoje wjesele. Tež jemu so tu za jeho swěrne džěło džakujemy.

Młoda knjeni Janetzowa z někotrymi holcami našeje wosady dale pyši a zastara džěl pohrjebnišća, na kotrymž naši wojacy z poslednjeje swětoweje wójny

wotpočuja. Bóh Knjez njeh jej zohnuje tute woporniwe džěło.

Naš młody pozawniski chór nam porjeńšuje na wšěch swjatych dnjach a na wosebitych njedžělach naše Bože služby pod nawjedowanjom Alfreda Grundmanna. Tež jemu a jeho chórej wutrobny džak za pilne džěło!

Džakuju so wšitkim cyrkwin-skim předstejerjam, pomocnikam a pomocnicam za pilnu podpěru w zańdženym lěće. Bóh Knjez njeh jim spožči strowotu, mocy a lubosć k dalšemu džělej na Božim polu a nam wšěm lubosć k Božemu słowu. Me.

Ponowjenje Rakečanskeho Božeho doma

Naša Rakečanska wosada móže z wulkej džakownosću na započatku noweho lěta na zašle lěto wróćo hladać. Z Božej milosću bu nam spožčene, naš Boži dom w poměrnje krótkim času znutřkownje a **zwonkownje** ponowić. Smy hižo w „Pomhaj Bohu“ prjedy rozpominali, kak bu naša cyrkej 9. oktobra 1955 na swjatočne wašnje znowa poswjećena. W nacistiskim času wšak su nam husto prajili, zo je kónc cyrkwe přišol. Je so pak dospołnje wupokazalo: Wšelake čłowjeske mocy su kónc wzale, Bože słowo pak je wostało a Boža cyrkej! — W susodnych

wosadach kaž w Njeswaćidle, w Łupoji a w Minakale su po wójnje z wulkej lubosću zničene abo wobškodžene Bože domy znowa natwarili. Kak džakowni móžemy być, zo bu naša Rakečanska cyrkej w poslednjeje wójnje smilnje zachowana! Je so pak za nuzne wupokazalo, dodžeržanu třěchu z nowymi cyhelemi kryć. Tohorunja běše tepjenje w cyrkwi dospołnje njespokojace a lawki — kaž je někotrym znate, kiž su na cyrkwin-skim dnju pola nas pobyli — běchu jara njepríjonne a zdžěla zhnile.

Prof. Oswin Hempel-Drježdžan-

Prjedawša loža

ski, kiž cyle wobnowjenje nawjedowaše, je načisk za lawki, kotrež buchu tež z rězbami wudebjene, rysował a blidarski mištr Voigt-Rakečanski je nowe lawki zhotowił. Tepjenje je so znowa w kanalach pod lawkami pripravilo. Wotpohlad prof. Hempela běše, zo by woltar z klětku zaso kaž prjedy ze srjedzišćom cyleje cyrkwe był. Z woltarnišća buchu lawki wotstronjene a nowe nakładžene. Moler Treda z Drježdžan je klětku a woltar ponowił. Při tutym wobćežnym džěle pokazachu so stare swětla a pisane barby w starej krasnosći. Boži dom bu natwarjeny w lětach 1633—1645, potajkim w času 30-lětnjeje wójny a bě dokonjany w lětach 1682—1690. Někto so woltar zaso blyšći w zloće a w slěboru a wokřewja každeho, kiž do Božeho domu stupi. Tež rowowe pomniki, wuznamne wumělstwo stareho časa, po woběmaj bokomaj woltarnišća kaž tež woknješka prjedawšich knježich ložow swěća so zaso w rjanych barbach. Pod klětku widžimy někto lěpje hač prjedy tak mjenowanu „predellu“, to je wobraz toho muža a

Woltar

Łubje z pišćelemi. Zadny swěčnik je nowy.

jeho žony, kiž je cyrkej natwaril. Bě to Hans Christoph von Ponicau. Jeho žona je hižo mloda z 22 lětami wumřela. Mjez nimaj móžeš Bože slovo čitać z lista japoštoła Pawoła na Romskich we 8. stawje, 38. a 39. staw:

„Přetož sym wěsty, zo ani smjerc, ani žiwjenje, ani jan-džel, ani knjejstwo, ani móc, ani nětčiše, ani přichodne, ani wysoke, ani hluboke, ani žane druge stworjenje njemůže nas džělić wot teje lubosće Božeje, kotraž je w Chrystusu Jezusu. našim Knjezu.“

Zhromadny wobłuk bu za starej wołtarjowej wobrazaj zhoto-wjeny. Na tutymaj wobrazomaj widžiš Bože swjate wotkazanje našeho Zbožnika a dale, kak na-

šeho Knjeza z křiža bjeru. Łubje běchu w bělej a zločanej barbje wumolowane. Tak ma cyła cyrkej znutřka swětly napohlad. Stary swěčnik, wumělsce jara hódny, před wołtarjom bu ponowjeny a wosebje so wjeselimy tež nad druhim rjanym nowym swěčnikom srjedź cyrkwje. Nowa kamjentna dupa so přihotuje, runje kaž nowy swěčnik, wot wosadnych darjena.

Najrjeńša pycha Božeho domu pak je žiwa wosada. Njeh nas ponowjeny Boži dom napomina. zo bychmy z nowej swěru Bože slovo slyšeli a česćili! Naposledk džakujemy so wutrobne wšěm lubym serbskim wosadam, kiž su nas z pjenježnymi darami při ponowjenju cyrkwje podpěrale.

H. So

Hrono ewangelskeje cyrkwje w Němskej na lěto 1956:

Dajće so zjednać z Bohom!

II. Kor. 5. 20

Ze serbskich wosadow

Hodźij. (Cyrkwinska rozprawa 1955.) W zašłym lěće je so wukřičilo 43 hólcow a 45 holcow, wšo hromadže potajkim 88 (w lěće 1954 pak běše to wjele wjace, mjenujcy 115 džěci!). Konfirmadow mějachmy 94 (1954: 82), a to 52 hólcow a 42 holcow. Tři džěci su wšelake w swojej serbskej mačer-

šćinje nawukle, wuznachu tež tak swoju wěru a dostachu požohnowanje a hrono na puć žiwjenja po serbsku. Jedna je nětko w Drježdžanskim mačernym domje diakonisow. Nadźijomnje wopytuje tam tež serbske Bože služby! Wěrowali smy w cyrkwi Swj. Pětra a Pawoła w Hodžiju 39 (48)

porow, nimo toho je so sobu připowědało 23 (28) porow. Pohrjebow běše 60 (55). Do ewangelskeje cyrkwje zastupili su 3 (5), a wustupili 10 (6). Spowědných běše 1982 (1940), a to 667 (662) muskich a 1315 (1278) žónskich. Zwjeselace je, zo spowědna ličba nětka kaž lěto postupuje. — bohužel njeje to tak mjez Serbami; přetož serbskich spowědných mějachmy jenož 92 (10), a to 33 (30) Serbow a 59 (72) Serbowkow. To je potajkim 10 mjenje, a nic jenož 10 wosobow, ale tež 10 procentow mjenje hač lěto přjedy! Wobžarujemy, zo je každy njebočički Serb jedyn kemšer a spowědny mjenje! W Božim domje mějachmy 1706 spowědných, a k Božemu blidu na wsach a w domach běše 276 starych a chorych wosadnych. — Zohnowanu ewangelizaciju wotměwaše w času po swjatkach slěpy ludowy misionar Horst Webers (Karl-Marx-Stadt). Wječor za wječor napjelni nahladna ličba wosadnych Boži dom! Hdy by přeco tak bylo! Bóh žohnuj dale najstaršu wosadu našeje Hornjeje Łužicy!

La.

Hodźij. Serbskaj mandželskaj Richard Libš a Marja rodž. Sewcec měještaj 7. januara 1956 zloty kwas. Boh Knjez je jimaj strowosć a čilosć hač do staroby wobradził. Husto a rad je Libšec nan na našej Božej roli sobu džělať a pomhať, hdyž běše pomoc trěbna! Bóh Knjez budž woběmaj dale hnadny!

La

Ketlicy. Swěrný křesćijan a dobry wosadny, naš serbski sobubrater Herman Albert z Njeznarow, je z Božej hnadu 14. decembra 1955 swoje wósomdžesaćiny swjećił. Jako so Albertec nan 14. 12. 1875 we Wujezdze pola Ketlic narodži, steješe jako hrono w Ochronowskich heslach (Herrhuter Losungsbuchlein) „Chwalće Boha Knjeza w zhromadźiznach!“ (Psalm 68, 27.) A kak husto je nětka 80 lětny Boha Knjeza chwalił w zhromadźiznach a na kemšach a sam tež bibliske a modlerske hodžiny wotměwał! Tež nětka je won hišće čily a strowy, rad a swěru w Božim slowje pyta a so modli a spěwa. Wosebje so zajimuje za ludowo-misionske džělo. Boh daj jemu dale wjele miłosće a wjeselosće we wěrje! La.